

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3533

[Total No. of Pages : 4

[5108]-1001

M.A. - I (Semester - I)

PSYCHOLOGY

EP - 101 : Cognitive Processes

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *English is a valid version.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Explain paradigms of cognitive psychology
- b) Define cognitive psychology. Describe and critique Jean Piaget and Lev Vygotsky's theories of cognitive development.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Define attention. Explain theories of attention
- b) Describe different bottom - up approaches of perception.

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What is reading? Explain the role of perceptual process in reading.
- b) Explain speech perception and speech errors in language.

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What is problem? Explain problem solving types.
- b) What is reasoning? Describe types of reasoning.

P.T.O

Q5) Write short notes on any two in 250 words :

[10]

- a) Information processing approach
- b) Pandemonium in perception.
- c) Creativity
- d) Comprehension.

Total No. of Questions : 5]

P3533

[5108]-1001
M.A. - I (Semester - I)
PSYCHOLOGY
EP - 101 : Cognitive Processes
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका योग्य.

-
- प्रश्न 1)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [10]
अ) बोधात्मक मानसशास्त्रातील योजनांचे स्पष्टीकरण करा.
ब) बोधात्मक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. जिन पिआझे व लेव वायगोटस्की यांच्या बोधात्मक विकास सिद्धांताचे वर्णन व परिक्षण करा.
- प्रश्न 2)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [10]
अ) अवधानाची व्याख्या द्या. अवधानाचे सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) संवेदनाचे विविध उर्ध्वगामी दृष्टिकोन वर्णन करा.
- प्रश्न 3)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [10]
अ) वाचन म्हणजे काय? वाचनातील संवेदनीय प्रक्रियेची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) भाषेतील वाचा संवेदन आणि वाचा दोष स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [10]
अ) समस्या म्हणजे काय? समस्या निराकरणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) युक्तिवाद म्हणजे काय? युक्तिवादाच्या प्रकारांचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन टिपा 250 शब्दात लिहा:

[10]

- अ) माहिती प्रक्रिया दृष्टिकोन
- ब) संवेदनातील गोंधळ
- क) सर्जनशीलता
- ड) समाकलन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3534

[Total No. of Pages : 4

[5108]-1002

M.A. (Semester - I)

PSYCHOLOGY (Compulsory)

EP - 102 : Psychological Testing : Theory
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*
- 3) *English is a valid version.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What is meant by item analysis? What factors would influence a test performance?
- b) Define psychological test. Describe the characteristics of psychological tests.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What are norms? Discuss within - group norms with suitable examples.
- b) Discuss basic statistical concepts in psychological testing.

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What is the meaning of correlation coefficient? Discuss the statistical significance of correlation coefficient.
- b) What is meant by reliability? state its importance in psychological testing.

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Define validity. Explain decision theory.
- b) What is criterion validity? Explain the procedure for assessing criterion validity.

P.T.O

Q5) Write short notes on any two in 250 words each :

[10]

- a) Concurrent validity
- b) Types of reliability (any two)
- c) Compare group tests and individual tests.
- d) Percentiles.

Total No. of Questions : 5]

P3534

[5108]-1002

M.A. (Semester - I)

PSYCHOLOGY (Compulsory)

EP - 102 : Psychological Testing : Theory

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) चाचणी प्रश्न विश्लेषण म्हणजे काय? चाचणी निर्वर्तनावर प्रभाव पाडणारे घटक कोणते?
ब) मानसशास्त्रीय चाचणीची व्याख्या द्या. मानसशास्त्रीय चाचणींच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) मानदंड म्हणजे काय? समूहांतर्गत मानदंडांची योग्य उदाहरणांसह चर्चा करा.
ब) मानसशास्त्रीय मापनातील मूलभूत सांख्यिकीय संकल्पनांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) सहसंबंध गुणांकाचा अर्थ काय? सहसंबंध गुणांकाच्या संख्याशास्त्रीय लक्षणीयतेची चर्चा करा.
ब) विश्वसनीयतेचा अर्थ काय? मानसशास्त्रीय चाचण्यांतील तिचे महत्व सांगा.

प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) वैधतेची व्याख्या द्या. निर्णयन सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) निकष वैधता म्हणजे काय? निकष वैधता निर्धारण पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन टीपा 250 शब्दांत लिहा:

[10]

- अ) समवर्ती वैधता.
- ब) विश्वसनीयतेचे प्रकार (कोणतेही दोन)
- क) समूह चाचण्या व वैयक्तिक चाचण्यांची तुलना.
- ड) शतमक

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3535

[Total No. of Pages : 4

[5108]-1003

M.A. (Semester - I)

PSYCHOLOGY (Compulsory)

EP - 103 : Statistical Methods

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.
- 3) Use of statistical Tables and Simple calculators are allowed.
- 4) English is a valid version.

Q1) Answer in 500 words (any one): **[10]**

- a) Explain the concept of probability. Describe the characteristics of normal distribution curve.
- b) Evaluate the utility of graphical representation of data. Given a normal distribution with a mean of 28 and SD of 5 what percentage of scores lie between scores 28 and 31?

Q2) Answer in 500 words (any one): **[10]**

- a) Define correlation. Write in detail about the different types of correlation.
- b) Compute the coefficient of correlation between abstract reasoning scores and IQ shown in the table given below.

	IQ Scores							
	Clan Internal	98- 100	101- 103	104- 106	107- 109	110- 112	113- 115	116- 118
Abstract Reasoning	120-124			1			1	1
	115-119		1	2	2	1	1	2
	110-114	1	3	2	3	2	4	
	105-109	2	1		2			
	100-104	1						

P.T.O

Q3) Answer in 500 words (any one): **[10]**

- a) Explain meaning and uses of analysis of covariance.
- b) State the assumptions of two way ANOVA.

Two groups of students obtained the following data on an aptitude scale.

	Group - I	Group - II
Mean	37	32
SD	5.6	5.8
N	135	140

Test the null-hypothesis at 0.05 level.

Q4) Answer in 500 words: **[10]**

- a) What is meant by Non- Parametric statistics. Describe and justify the use of sign test and the wilcoxon on signed rank test.
- b) The table below shows the number of graduates and post graduates whose opinion on whether there should be a debate competition. Apply a suitable statistics and interpret the results.

	Yes	No	Total
Graduates	39	37	76
Post graduates	35	41	76
Total	74	78	152

Q5) Write short notes in 250 words (any two): **[10]**

- a) Graphical representation of the data.
- b) Uses of simple linear regression.
- c) One-way ANOVA.
- d) Rank Difference Correlation

Total No. of Questions : 5]

P3535

[5108]-1003

M.A. (Semester - I)

PSYCHOLOGY (Compulsory)

EP - 103 : Statistical Methods

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) सांख्यिकी तक्ते व साधे गणकयंत्र (कॅलक्युलेटर्स) वापरण्यास परवानगी आहे.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 500 शब्दात उत्तर लिहा (कोणतेही एक) [10]

- अ) संभाव्यता संकल्पना स्पष्ट करा. प्रसामाण्य वितरण वक्राची वैशिष्ट्ये वर्णन करा.
ब) प्रयुक्ताच्या आलेखात्मक मांडणीच्या उपयोगितेचे मुल्यांकन करा. मध्यमान = 28 व प्रमाण विचलन = 5 असलेल्या वितरणात किती प्रतिशत लोक (केसेस) 28 ते 31 गुणांकाच्या मध्ये पडतील?

प्रश्न 2) 500 शब्दात उत्तर लिहा (कोणतेही एक) [10]

- अ) सहसंबंधाची व्याख्या द्या. सहसंबंधाच्या विविध प्रकाराविषयी सविस्तर लिहा.
ब) खालील तक्त्यात दिलेल्या अमूर्त व्युक्तिवाद आणि बुद्धिगुणांक प्राप्तांक यांच्यातील सहसंबंध गुणांकाचे गणन करा.

		बुद्धिगुणांक प्राप्तांक						
वर्ग अंतराल		98-100	101-103	104-106	107-109	110-112	113-115	116-118
अमूर्त व्युक्तिवाद	120-124			1			1	1
	115-119		1	2	2	1	1	2
	110-114	1	3	2	3	2	4	
	105-109	2	1		2			
	100-104	1						

प्रश्न 3) 500 शब्दात उत्तर लिहा (कोणतेही एक). [10]

- अ) सहप्रचरण विश्लेषणाचा अर्थ आणि उपयोग स्पष्ट करा.
- ब) द्विभार्गी प्रचरण विश्लेषणाची गृहीतके सांगा. विद्यार्थ्यांच्या दोन गटांनी एका अभिक्षका श्रेणीमध्ये मिळविलेला प्रदत्त खालीलप्रमाणे आहे. 0.05 स्तरावर अभेद अभ्युपगम तपासा.

	गट - I	गट - II
मध्यमान	37	32
प्रमाण विचलन	5.6	5.8
एन	135	140

प्रश्न 4) 500 शब्दात उत्तर लिहा (कोणतेही एक) [10]

- अ) अप्राचल सांखिकी म्हणजे काय? चिन्ह चाचणी आणि विलकॉक्सन चिन्ह गुणानुक्रम चाचणी याचे वर्णन करून त्यांच्या उपयोगाचे समर्थन करा.
- ब) वादविवाद स्पर्धा व्हावी का या श्रद्धेवर (मतावर) एकूण पदवी आणि पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांचा तक्ता खाली दर्शवित आहे.

	होय	नाही	एकूण
पदवी विद्यार्थी	39	37	76
पदव्युत्तर विद्यार्थी	35	41	76
एकूण	74	78	152

योग्य सांखिकीचा उपयोग करून निष्पत्तिचे अर्थविवरण करा.

प्रश्न 5) 250 शब्दात संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) प्रदत्त आलेख मांडणी
- ब) साध्या लेखीय अपवर्धनाचे उपयोग
- क) एकमार्गी प्रचरण विश्लेषण
- ड) गुणानुक्रम फरक सहसंबंध

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3536

[Total No. of Pages : 4

[5108]-2001

M.A. (Semester - II)

PSYCHOLOGY

EP - 201 : Learning and Memory
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following in about 500 words: **[10]**

- a) Compare latent learning theory with observational learning. Discuss classical conditioning in detail.
- b) How has B.F. Skinner contributed to the field of learning? Explain with examples behaviour modification.

Q2) Answer any one of the following in about 500 words: **[10]**

- a) Explain how long term memory can be classified? Discuss declarative memory in detail.
- b) Explain sensory memory and discuss the various codes used in short term memory.

Q3) Answer any one of the following in about 500 words: **[10]**

- a) Compare unitary and dual process view of memory. Also Explain levels of processing model of memory.
- b) Critically evaluate the utility of eye witness testimony with research examples. How are memories distorted?

P.T.O

Q4) Answer any one of the following in about 500 words: **[10]**

- a) Explain how memories are formed and consolidated in the brain?
- b) Describe different types of Amnesia. What is korsakoffs syndrome? Explain.

Q5) Write short notes on any two of the following in 250 words each : **[10]**

- a) Media violence link
- b) Determinants of memory
- c) Retroactive interference
- d) Studies on learning and memory.

Total No. of Questions : 5]

P3536

[5108]-2001
M.A. (Semester - II)
PSYCHOLOGY
EP - 201 : Learning and Memory
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
  - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. **[10]**

- अ) सुप्त अध्ययन सिद्धांत आणि निरीक्षण अध्ययन ह्यामध्ये तुलना करा. अभिजात अभिसंधान बदल सविस्तर चर्चा करा.
- ब) बी. एफ. स्कीनर ह्यांचे अध्ययन क्षेत्रातील योगदान स्पष्ट करा. वर्तना सुधारणा तंत्र उदाहरणा सहित स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. **[10]**

- अ) दीर्घकालीन स्मृतीचे विभाजन कसे केले जाते? स्पष्ट करा. निवेदनात्मक स्मृतीचे चर्चा करा.
- ब) संवेदनिक स्मृति म्हणजे काय हे स्पष्ट करा आणि अल्पकालीन स्मृतिचे संकेत चिन्ह ह्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. **[10]**

- अ) एकीक आणि द्वैत प्रक्रिये मध्ये तुलना करा. स्मृतिचे प्रक्रिया पातळी प्रारूप स्पष्ट करा.
- ब) प्रत्यक्षदर्शी साक्षीचे सटीक संशोधन अभ्यासाच्या दाखल्यासकट मुल्यमापन करा. स्मृतीचे विरूपण कसे घडते?

- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [10]
- अ) मेंदू मध्ये स्मृती कसे बनतात व त्यांचे एकत्रीकरण कसे होते ते लिहा.
- ब) स्मृतिलोपाचे वेगवेगळे प्रकार स्पष्ट करा. कोरसोकॉफ सिंड्रोम म्हणजे काय? स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5)** कोणत्याही दोन टीपा 250 शब्दात लिहा: [10]
- अ) प्रसार माध्यम – विद्धवंस संबंध
- ब) स्मृतिचे निरधारके
- क) पूर्वलक्षी व्ययत्य
- ड) अध्ययन आणि स्मृतिचे अभ्यास

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3537

[Total No. of Pages : 4

[5108]-2002

M.A. (Semester - II)

PSYCHOLOGY

EP - 202 : Psychological Testing Applications
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss in detail Wechsler's Intelligence Test (Adult and children).
- b) Explain in detail Raven's Standard Progressive Matrices. State its application in educational field.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss Eysenks Personality Questionnaire - R (EPQ - R).
- b) Discuss in detail Bender Gestalt neuropsychological tests.

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What is Dexterity Test? Discuss Oconers Finger Dexterity & Twizer Dexterity Test.
- b) What is Situational Test? Discuss Basket Exercise for selecting executives.

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Describe differential Aptitude Test and General Aptitude Test Battery Aptitude tests in detail. State its applications in vocational guidance and industrial field.
- b) Describe in detail the Bell's Adjustment Inventory. State its importance in educational and family counselling.

P.T.O

Q5) Write a short notes on any two in 250 words each :

[10]

- a) Scholastic Achievement Test & Graduate Record Examination (GRE)
- b) Rorschach Inkblot Test.
- c) Fundamental Interpersonal Relationship Orientation - Behaviour (FIRO - B).
- d) Passis Creativity Text.

Total No. of Questions : 5]

P3537

[5108]-2002

M.A. (Semester - II)

PSYCHOLOGY

EP - 202 : Psychological Testing Applications

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
  - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [10]

- अ) वेश्लरच्या बुद्धिमत्ता चाचणीची सविस्तर चर्चा करा (प्रौढ आणि मुले)
- ब) रेवनची प्रमाण वर्धमान सारणी सविस्तर विशद करा. त्याचे शैक्षणिक क्षेत्रातील उपयोग सांगा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [10]

- अ) आयसॅकची व्यक्तिमत्त्व प्रश्नावली – सुधारित ची चर्चा करा.
- ब) बेंडर समष्टि (गेस्टाल्ट) चेना मानसिक चाचणीची चर्चा करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [10]

- अ) नैपुण्य चाचणी म्हणजे काय? ओकोनोरची अँगुली नैपुण्य चाचणी आणि टिवझर नैपुण्य चाचणीची चर्चा करा.
- ब) परिस्थितीजन्य चाचणी म्हणजे काय? कार्यकारी अधिकारी निवडीकरीता टोपली (बास्केट) सरावांची चर्चा करा.

- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [10]
- अ) विविध अभिक्षमता चाचणी आणि सामान्य क्षमता चाचणी संच या अभिक्षमता चाचण्यांचे सविस्तर वर्णन करा. व्यावसायिक मार्गदर्शन आणि औद्योगिक क्षेत्रातील त्याच्या उपयोजनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) बेलच्या समायोजन शोधिकेचे (सुची) सविस्तर वर्णन करा. शैक्षणिक आणि कौटुंबिक समुपदेशनामधील त्याचे महत्त्व सांगा.

- प्रश्न 5)** कोणत्याही दोन टिपा 250 शब्दात लिहा: [10]
- अ) विद्याविषयक संपादन चाचणी आणि पदवी नोंद परीक्षा.
- ब) रोशांच्या शाईच्या डागाची चाचणी.
- क) मूलभूत आंतरवैयक्तिक संबंध अभिमुखता – वर्तन (फायरो-बी) चाचणी.
- ड) पासीची सर्जनशीलता चाचणी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3538

[Total No. of Pages : 4

[5108]-2003

M.A. (Semester - II)

PSYCHOLOGY

EP - 203 : Research Methodology
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) What is APA style of research writing? Explain research proposal with APA style.
- b) What is sampling? Illustrate various non-probability sampling methods.

Q2) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) What is experimental design? What is its importance in research? Explain types.
- b) Explain various factorial designs.

Q3) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) Differentiate qualitative and quantitative research.
- b) Explain factor analysis with example.

Q4) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) What is quasi experimental design? Explain types of quasi experimental designs.
- b) Differentiate psychological and psychophysical scaling.

P.T.O

Q5) Write short notes in 250 words (Any two out of four) :

[10]

- a) Time series design.
- b) Structural Equation.
- c) Mixed Designs.
- d) Cross sectional survey.

Total No. of Questions : 5]

P3538

[5108]-2003
M.A. (Semester - II)
PSYCHOLOGY
EP - 203 : Research Methodology
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** 500 शब्दात उत्तर लिहा. (दोनपैकी एक): [10]
अ) संशोधन लिखाणाची APA शैली काय आहे? APA शैलीतील संशोधन अहवाल स्पष्ट करा.
ब) नमुना निवड म्हणजे काय? विविध असंभाव्यता नमुना निवड पद्धतींचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2)** 500 शब्दात उत्तर लिहा. (दोनपैकी एक): [10]
अ) प्रायोगिक आराखडा म्हणजे काय? त्याचे संशोधनातील महत्व काय? प्रकार स्पष्ट करा.
ब) विविध घटकानुसारी आराखडे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** 500 शब्दात उत्तर लिहा. (दोनपैकी एक): [10]
अ) गुणात्मक व संख्यात्मक संशोधनातील भेद स्पष्ट करा.
ब) योग्य उदाहरणासह घटक विश्लेषण स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** 500 शब्दात उत्तर लिहा. (दोनपैकी एक): [10]
अ) प्रयोग सादृश आराखडा म्हणजे काय? प्रयोग सादृश आराखड्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
ब) मानसशास्त्रीय व मनोभौतिकी शलाकीकरणातील भेद स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) 250 शब्दात टीपा लिहा (चारपैकी दोन):

[10]

- अ) काल श्रेणी आराखडा.
- ब) रचनात्मक समीकरण.
- क) संमीश्र आराखडे.
- ड) तिर्यक छेदक सर्वेक्षण.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3539

[Total No. of Pages : 4

[5108]-3001
M.A. (Semester - III)
PSYCHOLOGY
EP - 301 : Personality
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Describe important issues in the assessment of personality theories.
- b) Discuss in detail applications of personality in industrial areas.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Describe psychoanalytic theory of Sigmund Freud.
- b) Distinguish between strengths and weakness of Neo-Freudian theories of personality.

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss the Existentialism approach of personality.
- b) Describe stimulus - response theory of Dollard and Miller.

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Distinguish between Allport and Cattell's concept of traits.
- b) Describe the consistency and temporal stability of personality.

P.T.O

Q5) Answer any two in 250 words (Short notes) :

[10]

- a) Idiographic Approach.
- b) Three basic neurotic trends.
- c) Second order factor.
- d) Arousal theory.

Total No. of Questions : 5]

P3539

[5108]-3001
M.A. (Semester - III)
PSYCHOLOGY
EP - 301 : Personality
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. **[10]**
अ) व्यक्तिमत्व सिद्धांताच्या मुल्यनिर्धारणातील महत्त्वाच्या मुद्द्यांचे वर्णन करा.
ब) व्यक्तिमत्वाचे औद्योगिक क्षेत्रातील उपयोजन यावर सविस्तर चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. **[10]**
अ) सिगमंड फ्राईड यांच्या मनोविश्लेषण सिद्धांताचे वर्णन करा.
ब) नवफ्राईड व्यक्तिमत्व सिद्धांताच्या बलस्थाने व मर्यादा यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. **[10]**
अ) व्यक्तिमत्वांचा अस्तित्वाद या दृष्टीकोनांवर चर्चा करा.
ब) डोलाई व मिलर यांच्या उद्दीपक – प्रतिक्रिया सिद्धांताचे वर्णन करा.
- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. **[10]**
अ) ऑलपोर्ट व कॅटेल यांच्या गुणतत्व संकल्पनामधील फरक स्पष्ट करा.
ब) व्यक्तिमत्वाच्या सुसंगतता आणि कालिक स्थिरतेच्या मुद्द्यांचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा:

[10]

- अ) व्यक्तिसापेक्षता
- ब) चेतापदशीचे तीन मुख्य प्रवाह
- क) द्वितीय क्रम घटक
- ड) जागरण सिद्धांत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3540

[Total No. of Pages : 4

[5108]-3002

M.A. (Semester - III)

PSYCHOLOGY (Clinical Psychology Specialization)

EP - 310 : Psychopathology - I (Group - A)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) What is a paradigm? Describe the cognitive behavioral perspective of psychopathology.
- b) State the brief history of DSM. Enlist the clinical types as per DSM - 5.

Q2) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) Describe in detail Autism and learning disabilities.
- b) What is Delusional disorder? State the various types of delusions.

Q3) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) State the different sub types of Anxiety related disorders. Explain the symptoms and causes of GAD.
- b) What is Depression? State the types, symptoms, causes and treatment of Depression.

Q4) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) What are somatic symptom related disorders? State the clinical disorders involved in somatic symptom disorders.
- b) What are Dissociative Disorders? Describe the various types of Dissociative Disorders.

P.T.O

Q5) Write short notes in 250 words (any two out of four) :

[10]

- a) Diathesis - stress model of psychopathology
- b) Symptoms of schizophrenia
- c) Trichotillomania
- d) Insomnia and Hyper-somnia.

Total No. of Questions : 5]

P3540

[5108]-3002

M.A. (Semester - III)

PSYCHOLOGY (Clinical Psychology Specialization)

EP - 310 : Psychopathology - I (Group - A)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
  - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) मनोविकृती प्रारूप म्हणजे काय? मनोविकृतीच्या बोधात्मक – वर्तनात्मक दृष्टिकोनाचे वर्णन करा.
- ब) डी. एस. एम्. प्रणालीचा संक्षिप्त इतिहास सांगा. डी. एस. एम् – 5 नुसार मनोविकृती प्रकारांची नावे लिहा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) स्वमग्नता व अध्ययन अक्षमता विकृतींचे सविस्तर वर्णन करा.
- ब) संभ्रांती विकृती म्हणजे काय? संभ्रांतींचे विविध प्रकार सांगा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) चिंता संबंधित विकृतीच्या विविध उपप्रकारांची नावे सांगा. सामान्य चिंता विकृतीच्या लक्षणे व कारणे स्पष्ट करा.
- ब) नैराश्य म्हणजे काय? नैराश्याचे प्रकार, लक्षणे, कारणे व उपचार सांगा.

प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

अ) दैहिक लक्षणे संबंधित मनो विकृती म्हणजे काय? दैहिक लक्षण विकृती अंतर्भूत विविध मनो विकृतींची नावे लिहा.

ब) वियोजित विकृती म्हणजे काय? वियोजित विकृतीच्या विविध प्रकारांचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा: [10]

अ) मनो विकृतीतील रोगप्रवणता तणाव प्रारूप

ब) छिन्नमनस्कतेची लक्षणे

क) केशोच्छेदी उन्माद विकृती

ड) निद्रानाश व अनिद्रा विकृती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3541

[Total No. of Pages : 4

[5108]-3003

M.A. - II (Semester - III)

**PSYCHOLOGY (Clinical Psychology Specialization)
EP - 311 : Psychodiagnostics : Procedure and Techniques
(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory) (Group - A)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) Describe in detail the WHO Disability Assessment schedule as a diagnostic tool.
- b) What is SCID? Describe its various versions used for diagnostic purposes.

Q2) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) Discuss the MMPI - II as a psychodiagnostic tool in clinical settings.
- b) Describe Taylor's Manifest Anxiety Scale and Spielberger's State - Trait Anxiety Inventory for measuring anxiety.

Q3) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) What are Neuropsychological Tests? Describe the Bender Visual motor Gestalt Test.
- b) What are Projective Techniques? Explain childrens' Apperception Test.

Q4) Answer in 500 words (any one out of two): **[10]**

- a) What is Mental State Assessment? State the various factors assessed in the MSE Record form.
- b) Describe the different assessment techniques for dementia and cognitive impairment.

P.T.O

Q5) Write short notes in 250 words (any two out of four) :

[10]

- a) DSM - 5 Clinician Rated Dimensions of psychoses symptom severity scale
- b) Weschlers' Intelligence scales.
- c) Raven's Coloured Progressive Matrices Test
- d) Clinical Report

Total No. of Questions : 5]

P3541

[5108]-3003

M.A. - II (Semester - III)

PSYCHOLOGY (Clinical Psychology Specialization)

EP - 311 : Psychodiagnostics : Procedure and Techniques

(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory) (Group - A)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) जागतिक आरोग्य संघटनाकृत मनो विकलांगता परिक्षण सारिणीचे एक निदानात्मक साधन म्हणून सविस्तर वर्णन करा
ब) 'स्किड' म्हणजे काय? निदानासाठी वापरल्या जाणाऱ्या स्किडच्या विविध अवृत्ति प्रकारांचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) चिकित्सात्मक क्षेत्रात वापरले जाणारे मनोविकृती निदानाचे एक साधन म्हणून एम्. एम्. पी. आय. (द्वितीय अवृत्ती) ची चर्चा करा.
ब) टेलर यांची अभिव्यक्त चिंता चाचणी आणि स्पीलबर्गर यांची स्वाभाविक - गुण चिंता चाचणी यांचे चिंता पातळी मापनाचे साधन म्हणून वर्णन करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) चैता मानसशास्त्रीय चाचण्या म्हणजे काय? बेन्डर दृश्य - कारक गेस्टाल्ट कसोटीचे वर्णन करा.
ब) प्रक्षेपण तंत्रे म्हणजे काय? बालक आसंवेदन कसोटी स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

अ) मनोस्थिती परीक्षण म्हणजे काय? मनोस्थिती परीक्षण नोंद आराखड्यात समाविष्ट विविध परीक्षण घटक सांगा.

ब) अवमनस्कता व बोधात्मक दोष मापनच्या विविध परीक्षण तंत्रांचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन टीपा प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा: [10]

अ) डी. एस्. एम्. - 5 आधारित तज्ज्ञ मूल्यांकित मनोविक्षिप्ती लक्षण तीव्रता परिमिती मापन कसोटी

ब) वेश्लरच्या बुद्धिमापन चाचण्या

क) रवेनच्या कलर्ड प्रोग्रेसिव्ह मॅट्रायसेस कसोटी

ड) निदानात्मक अहवाल.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3616

[Total No. of Pages : 4

[5108]-3004
M.A. (Semester - III)
PSYCHOLOGY
Industrial Psychology
EP-320: Personnel Psychology
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words. **[10]**

- a) Explain the nature, scope and functions of personnel psychology.
- b) Compare the systems view and utility theory of personnel psychology.

Q2) Answer any one in 500 words. **[10]**

- a) What is job evaluation? Describe the different methods of job evaluation in detail.
- b) What is job analysis? point out importance and uses of job analysis.

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Differentiate between recruitment and selection. Evaluate methods of recruitment.
- b) Explain the criteria for managerial effectiveness. Critically evaluate the selection instruments used for managerial selection.

Q4) Answer any one in 500 words : **[10]**

- a) What is a performance appraisal system? Explain the procedure of establishing such a system.
- b) What is 360 Degree Feedback? Explain its objectives, prerequisites and advantages.

P.T.O.

Q5) Short notes (any two).

[10]

- a) Compensation plans.
- b) Current practices in personnel psychology.
- c) Competency mapping.
- d) Performance feedback interview.

Total No. of Questions : 5]

P3616

[5108]-3004
M.A. (Semester - III)
PSYCHOLOGY
Industrial Psychology
EP-320: Personnel Psychology
(2013 Pattern) (Credit System)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
अ) कर्मचारी मानसशास्त्राचे स्वरूप, व्याप्ती व कार्य स्पष्ट करा.
ब) कर्मचारी मानसशास्त्रातील प्रणाली सिद्धांत व उपयुक्तता सिद्धातामध्ये तुलना करा.
- प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
अ) कार्य मूल्यमापन म्हणजे काय? कार्य मूल्यमापनाचे विविध पध्दती विसृत करा.
ब) कार्य विश्लेषण म्हणजे काय? त्याचे महत्व व उपयोग स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
अ) निवड व भरती यातिल फरक स्पष्ट करा. भरती पध्दतीचे मूल्यमापन करा.
ब) व्यवस्थापकीय प्रभावासाठी निकष स्पष्ट करा. व्यवस्थापकीय निवडीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या साधनांचे सटीक मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
अ) निर्वतन निर्धारण प्रणाली म्हणजे काय? अशी प्रणाली स्थापित करण्याची कार्य पध्दती स्पष्ट करा.
ब) 360° अभिप्राय म्हणजे काय? त्याचे उद्दिष्ट पूर्वापेक्षित, व फायदे स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

[10]

- अ) भरपाई योजना
- ब) कर्मचारी मानसशास्त्रातील सध्याचे रिवाज
- क) सक्षमता - आलेखीकरण
- ड) निर्वतन अभिप्राय मुलाखत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3617

[Total No. of Pages : 4

[5108]-3005

M.A. (Semester - III)

INDUSTRIAL PSYCHOLOGY

EP:321 - : Organisational Behaviour

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following in about 500 words: **[10]**

- a) Explain the Hofstede's view of organization culture.
- b) Describe the collegial model of organization behaviour.

Q2) Answer any one of the following in about 500 words: **[10]**

- a) Differentiate between Herzberg's model of motivation and Maslow's model of motivation.
- b) Explain the goal setting theory of motivation.

Q3) Answer any one of the following in about 500 words: **[10]**

- a) Elaborate on the Blake and Mouton's model of leadership.
- b) Describe the behavioural styles of leadership.

Q4) Answer any one of the following in about 500 words: **[10]**

- a) Elucidate the importance of employee counseling.
- b) Explain different types of conflict in detail.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two).

[10]

- a) Job enrichment.
- b) Forces of OB
- c) Self leadership.
- d) Employee empowerment.

Total No. of Questions : 5]

P3617

[5108]-3005

M.A. (Semester - III)

INDUSTRIAL PSYCHOLOGY

EP:321 - : Organisational Behaviour

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
अ) Hofstede ने मांडलेले संघटना संस्कृती स्पष्ट करा.
ब) संघटना वर्तनाचे Collegial प्रारूपाचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
अ) Herzberg चा प्रेरणा-सिध्दांत व Maslow चा प्रेरणा-सिध्दांत ह्या मधील फरक विशद करा.
ब) प्रेरणाचे ध्येय-निश्चिती सिध्दांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
अ) Blake व Mouton चे नेतृत्व - प्रारूप विस्तृत करा.
ब) नेतृत्वाविषयीचा वर्तनात्मक शैली स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
अ) कर्मचारी समुपदेशनाचे महत्व विशद करा.
ब) संघर्षाचे विविध प्रकार सखोल स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

[10]

- अ) कार्य संपन्नता
- ब) OB चे घटक
- क) स्व-नेतृत्व
- ड) कर्मचारी सक्षमीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3542

[Total No. of Pages : 4

[5108]-3006

M.A. II (Semester - III)

PSYCHOLOGY

EP - 330 : Counselling Process

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss the characteristics of effective counselor.
- b) Describe the stages of counselling.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Describe counselor's actions that impede communication.
- b) Discuss goals and methods of indepth exploration.

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss the process of goal setting.
- b) Discuss the guide lines for ending counseling experience in positive way.

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Describe questionnaire and interview as techniques for human assessment.
- b) Explain various concepts in design and implication of action plan.

P.T.O

Q5) Answer any one in 250 words:

[10]

- a) File composition.
- b) Immediacy
- c) Respect for Autonomy
- d) Aptitude test.

Total No. of Questions : 5]

P3542

[5108]-3006
M.A. II (Semester - III)
PSYCHOLOGY
EP - 330 : Counselling Process
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**
अ) प्रभावी समूपदेशकाच्या वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
ब) समूपदेशनाच्या पायऱ्यांचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**
अ) संप्रेषणात अडथळे आणणाऱ्या समूपदेशकाच्या कृती वर्णन करा.
ब) सखोल शोधनाचे उद्दिष्टे व पद्धतीवर चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**
अ) उद्दिष्ट आखणी प्रक्रियेवर चर्चा करा.
ब) समूपदेशनाच्या धनात्मक समारोपासाठीच्या मार्गदर्शक तत्वांवर चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**
अ) मानवी मूल्यनिर्धारणाच्या पद्धती म्हणून प्रश्नावली व मुलाखतींचे वर्णन करा.
ब) कृती आराखड्याची रचना व उपयोजनातील विविध संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा:

[10]

- अ) फाईल बनविणे
- ब) तत्परता
- क) स्वायत्तातेचा आदर
- ड) अभिक्षमता चाचणी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3543

[Total No. of Pages : 4

[5108]-3007

M.A. (Semester - III)

PSYCHOLOGY

EP - 331 : Counselling skills & Psychotherapy
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Explain importance of counseling as helping process.
- b) What is mind? Describe levels of mind.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss the questioning skills of counselar.
- b) Describe monitering skills with suitable example.

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss person-centered techniques in counseling.
- b) Discuss basic concepts in psychoanalytic therapy.

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Explain Bandura's social cognitive therapy
- b) Discuss the implication of Rational emotive Behavior therapy in counseling.

P.T.O

Q5) Answer any two in 250 words:

[10]

- a) Mind skills.
- b) Creating self talks.
- c) Irrational thoughts.
- d) Non-directive therapy.

Total No. of Questions : 5]

P3543

[5108]-3007

M.A. (Semester - III)

PSYCHOLOGY

EP - 331 : Counselling skills & Psychotherapy

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) मदतीची प्रक्रिया म्हणून समूपदेशनाचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) मन म्हणजे काय? मनाच्या पातळ्यांचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) समूपदेशकाच्या प्रश्न कौशल्यांवर चर्चा करा.
ब) देखरेख कौशल्यांचे योग्य उदाहरणासह वर्णन करा.
- प्रश्न 3)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) समूपदेशनातील व्यक्ति-केंद्रित तंत्रांवर चर्चा करा.
ब) मनो विश्लेषण उपचार पद्धतीमधील मूलभूत संकल्पनांवर चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) बांडूरा यांची सामाजिक-बोधनिक उपचार पद्धती स्पष्ट करा.
ब) तर्कसंगत भावनिक वर्तनोपचार पद्धतीचे समूपदेशनातील उपयोजनावर चर्चा करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) मनः कौशल्य
- ब) स्वगत निर्माण
- क) अतार्किक विचार
- ड) अ-निर्देशीत उपचार पद्धती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3544

[Total No. of Pages : 4

[5108]-4001

M.A. (Semester - IV)

PSYCHOLOGY

**EP - 401 : Motivation and Emotion
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss the importance of social attachment and describe the mechanisms of social attachment.
- b) Describe physiological and cognitive approaches to the study of motivation and emotion.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Compare and differentiate theory X and theory Y. State its applications in the Industrial set up.
- b) Describe Atkinson's and McClelland's theory of human motivation. State its strengths and limitations.

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Describe the components of emotions and explain the relationship between emotion and motivation.
- b) Describe various psycho - physiological measures used in the study of human motivation and emotion.

P.T.O

Q4) Answer any one in 500 words:

[10]

- a) Describe the state trait approach in the study of anger.
- b) Describe various coping strategies used by individuals under stressful life situations.

Q5) Answer any two in 250 words:

[10]

- a) Components of motivation
- b) Motivation in the Educational setup
- c) Role of Immune system in Emotion
- d) Correlates of Emotional Intelligence.

Total No. of Questions : 5]

P3544

[5108]-4001
M.A. (Semester - IV)
PSYCHOLOGY
EP - 401 : Motivation and Emotion
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) सामाजिक संलग्नतेचे महत्व यावर चर्चा करा आणि सामाजिक संलग्नतेच्या यंत्रणेचे वर्णन करा.
ब) प्रेरणा व भावनेच्या शरीरशास्त्रीय व बोधनीक दृष्टीकोनांचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) क्ष-सिद्धांत आणि य – सिद्धांत यांची तुलना करा व फरक स्पष्ट करा. त्यांचे औद्योगिक क्षेत्रातील उपयोजन लिहा.
ब) अँट किन्सन व मॅक्लेलँड यांचे मानवी प्रेरणा सिद्धांत वर्णन करा. त्या सिद्धांतांची बलस्थाने व मर्यादा लिहा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]

- अ) भावनेतील घटकांचे वर्णन करा. आणि प्रेरणा व भावनांमधील संबंध स्पष्ट करा.
ब) मानवी प्रेरणा व भावनांच्या अभ्यासात वापरल्या जाणाऱ्या विविध मनोशारीरिक मापकांचे वर्णन करा.

- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [10]
- अ) क्रोध भावनेच्या अभ्यासाचे अवस्था व गुण दृष्टीकोन वर्णन करा.
- ब) तणावपूर्ण जीवन परिस्थितीशी सामना करण्यास व्यक्तिकडून वापरल्या जाणाऱ्या विविध प्रतियोजन उपाययोजनांचे वर्णन करा.

- प्रश्न 5)** कोणत्याही दो प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा: [10]
- अ) प्रेरणेचे घटक
- ब) शैक्षणिक क्षेत्रातील प्रेरण
- क) रोगप्रतिकार यंत्रणेची भावनेतील भूमिका
- ड) भावनीक बुद्धिमत्तेचे संबंधीत घटक

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3545

[Total No. of Pages : 4

[5108]-4002

M.A. (Semester - IV)

PSYCHOLOGY

EP - 410 : Psychopathology - II
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Explain sexual cycle? Discuss various sexual dysfunctional disorders
- b) What is paraphilia? Discuss various paraphilic disorders.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What is Dementia? Describe the various diseases linked with Dementia. Suggest the treatment to Dementia.
- b) Explain opium related narcotic drugs. State its psychological and physiological effects. Suggest the appropriate treatment to narcotics

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What is personality Disorders? Describe the odd and Essentric category of personality disorders.
- b) Define personality Disorder. Discuss the Emotional, Dramatic or erratic category of personality Disorders.

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What is suicide? State the types. Causes and treatment to prevent suicide.
- b) What is Internet Addiction Disorder? State Internet Addiction related activities and symptoms. Suggest the suitable treatment to Internet Addiction.

P.T.O

Q5) Write a short notes on any two in 250 words each:

[10]

- a) Gender Dysphoria
- b) Phases of Alcoholism
- c) Dependent personality Disorder
- d) Parasuicide

Total No. of Questions : 5]

P3545

[5108]-4002
M.A. (Semester - IV)
PSYCHOLOGY
EP - 410 : Psychopathology - II
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**

- अ) लैंगिक क्रिया चक्र स्पष्ट करा. विविध लैंगिक अपकार्य दोष विकृतींची चर्चा करा.
ब) परालैंगिक आकर्षण (Paraphilia) म्हणजे काय? विविध परालैंगिक आकर्षण विकृतींची चर्चा करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**

- अ) अवमनस्कता म्हणजे काय? अवमनस्कता विकृतीशी संबंधित विविध आजारांचे वर्णन करा. अवमनस्कता विकृतीवरील उपचार सांगा.
ब) अफू संबंधित गुंगी आणणारे अमली पदार्थ स्पष्ट करा. अफूजन्य अमली पदार्थ सेवनाचे शारीरिक व मानसिक परिणाम सांगा. अफूजन्य अमली पदार्थावरील समर्पक उपचार सुचवा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**

- अ) व्यक्तिमत्व विकृती म्हणजे काय? विलक्षण आणि विचित्र गटातील व्यक्तिमत्व विकृतींचे वर्णन करा.
ब) व्यक्तिमत्व विकृती म्हणजे काय? भावनीक नाटकी व लहरी गटातील व्यक्तिमत्व विकृतींची चर्चा करा.

- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
- अ) आत्महत्या म्हणजे काय? आत्महत्येचे प्रकार, कारणे व आत्महत्या प्रतिबंधात्मक उपाय सांगा.
- ब) इंटरनेट आसक्ती विकृती म्हणजे काय? इंटरनेट आसक्तीशी संबंधित क्रिया व लक्षणे सांगा. इंटरनेट आसक्ती वरील समर्पक उपचार सुचवा.

- प्रश्न 5)** कोणत्याही दोन टीपा प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा: [10]
- अ) लैंगिक चिंतावसाद
- ब) मद्यआसक्तीच्या अवस्था
- क) अवलंबी व्यक्तिमत्व विकृती
- ड) पराआत्महत्या

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3546

[Total No. of Pages : 4

[5108]-4003

M.A. (Semester - IV)

PSYCHOLOGY

Clinical Psychology Specialization

EP - 411 : Psychotherapies

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: [10]

- a) What is psychotherapy? Describe the basic psychotherapeutic skills.
- b) Discuss in detail the assumptions, basic concepts and procedures involved in Transactional Analysis.

Q2) Answer any one in 500 words: [10]

- a) What is Behavior therapy? Discuss the basic assumptions and forms of Behavior therapy
- b) What is systematic Desensitization? Describe steps and variants of systematic Desensitization?

Q3) Answer any one in 500 words: [10]

- a) What are the basic assumptions of Roger's client centered therapy? Describe the Necessary and sufficient conditions for therapeutic change given by Rogers.
- b) Discuss the core Irrational beliefs and the A-B-C-D-E model given by Albert ellis.

Q4) Answer any one in 500 words: [10]

- a) What is family therapy? What are the basic principles of family therapy?
- b) Describe in detail lazarus' multimodel therapy.

P.T.O

Q5) Write short notes in about 250 words each on any two of the following: **[10]**

- a) Transference and counter transference
- b) Biofeedback techniques
- c) Logo therapy
- d) Principles of Islam

Total No. of Questions : 5]

P3546

[5108]-4003
M.A. (Semester - IV)
PSYCHOLOGY
Clinical Psychology Specialization
EP - 411 : Psychotherapies
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**
अ) मानसोपचार म्हणजे काय? मुलभूत मानसोपचार कौशल्यांचे वर्णन करा.
ब) आंतरिकिया विश्लेषण बाबत गृहितके, मुलभूत संकल्पना आणि उपचार पद्धती यावर चर्चा करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**
अ) वर्तन उपचार पद्धती म्हणजे काय? वर्तन उपचार पद्धतीतील मुलभूत गृहितके आणि वर्तनोपचाराच्या विविध तंत्रांची चर्चा करा.
ब) पद्धतीशीर अवेदनशीलता म्हणजे काय? पद्धतशीर अवेदनशीलता यातील अवस्था आणि प्रकार विशेष स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**
अ) रॉजर यांच्या सेवार्थी केंद्रीत उपचार तंत्रातील मुलभूत गृहितके काय आहेत? रॉजर यांनी दिलेल्या उपचारात्मक बदलाकरिता आवश्यक व पर्याप्त स्थितींचे वर्णन करा.
ब) अल्बर्ट यांनी दिलेल्या मुख्य अतार्किक समजूती A-B-C-D-E आकृतीबंधाची चर्चा करा.

- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[10]**
- अ) कुटूंब उपचार पद्धती म्हणजे काय? कुटूंब उपचार पद्धतीतील मुलभूत तत्वे कोणती, ते सांगा.
- ब) लाझारस यांच्या बहु आयामी उपचार पद्धतीचे वर्णन करा.

- प्रश्न 5)** कोणत्याही दोन टीपा प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा: **[10]**
- अ) भावांतरण आणि प्रति – भावांतरण
- ब) जैवप्रतिभरण तंत्रे
- क) लोगो उपचार पद्धती
- ड) इस्लामची तत्वे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3547

[Total No. of Pages : 4

[5108]-4004

M.A. (Semester - IV)

PSYCHOLOGY

INDUSTRIAL PSYCHOLOGY

EP - 420 : Human Resource Management

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Define human resource management. Explain how HRM can be applied to develop corporate excellence.
- b) Explain the nature and scope of HRM. What are the HR challenges in the Indian scenario.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Compare and contrast between career planning and succession planning.
- b) Explain the requirement for training needs assessment. What are the issues in needs assessment?

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What is job satisfaction? Describe the consequences of low job satisfaction.
- b) Explain the importance of Ethics in HR. Elaborate on the privacy issues that the HR manager must address.

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Explain the nature and causes of industrial disputes.
- b) Define collective bargaining. Explain the process of collective bargaining.

P.T.O

Q5) Write short notes on any two in 250 words each:

[10]

- a) Knowledge management deficits
- b) Outsourcing of HR activities
- c) HRD scorecard
- d) Return on Investment (RoI)

Total No. of Questions : 5]

P3547

[5108]-4004
M.A. (Semester - IV)
PSYCHOLOGY
INDUSTRIAL PSYCHOLOGY
EP - 420 : Human Resource Management
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. **[10]**
- अ) मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहा. कॉर्पोरेट उत्कृष्टता विकसित करण्यासाठी मानवी संसाधन व्यवस्थापनाचे उपयोजन कसे करता येईल?
- ब) मानवी संसाधन व्यवस्थापनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. भारतीय संदर्भात HR संबंधीची आव्हाने कोणती?
- प्रश्न 2)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. **[10]**
- अ) करिअर नियोजन व वारसा नियोजन यांतील साम्य व भेद विशद करा.
- ब) प्रशिक्षण – गरजेचे परिक्षण करण्याची का गरज आहे? त्यातील समस्या स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. **[10]**
- अ) कार्य – समाधान म्हणजे काय? निम्न कार्य समाधानाचे परिणाम वर्णन करा.
- ब) HR मधील नैतिकतेचे महत्त्व स्पष्ट करा. HR व्यवस्थापकाने हाताळावयाच्या नैतिकतेसंबंधीच्या प्रश्नांवर सविस्तर लिहा.

- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
- अ) औद्योगिक वादांचे स्वरूप व कारणे स्पष्ट करा.
- ब) सांघिक वाटाघाटीची व्याख्या लिहा. त्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5)** कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी साधारण 250 शब्दांत टीपा लिहा: [10]
- अ) ज्ञान व्यवस्थापनातील त्रुटी
- ब) HR कृतींचे आऊटसोर्सिंग
- क) मानवी संसाधन विकसनाचे गुणांकपत्र
- ड) गुंतवणूकीवरील परतावा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3548

[Total No. of Pages : 4

[5108]-4005

M.A. (Psychology) (Semester - IV)

INDUSTRIAL PSYCHOLOGY

EP - 421 : Organizational Development

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss organizational change and describe normative re educative strategy.
- b) How did laboratory training stem and socio-clinical stem contribute to O.D.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Explain a model for change management in context of O.D. Programme management.
- b) Describe how O.D. interventions con be categorized.

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Explain what are interdependency exercise, and appreciations and concerns exercise of team building.
- b) Describe self managed teams and Quality circles as structural interventions.

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss Grid organizational development as an O.D. intervention.
- b) Explain strategic management activities and survey feedback method as comprehensive O.D. interventions.

P.T.O

Q5) Answer any two in 250 words :

[10]

- a) Systems theory of O.D.
- b) O.D. intervention in Indian organisation
- c) Role Analysis technique
- d) Coach and maintainer

Total No. of Questions : 5]

P3548

[5108]-4005

M.A. (Psychology) (Semester - IV)

INDUSTRIAL PSYCHOLOGY

EP - 421 : Organizational Development

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
  - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

- अ) संघटना बदलाची चर्चा करा. मानकांच्या पुनर्शिक्षणा संबंधीचे धोरण वर्णन करा.
- ब) प्रयोगशालेय प्रशिक्षण शाखा आणि सामाजिक चिकित्सात्मक शाखा यांनी संघटनाविकासात कसे योगदान दिले ?

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

- अ) संघटना विकास योजना – व्यवस्थापनाच्या संदर्भात बदल व्यवस्थापनाचे एक प्रारूप स्पष्ट करा.
- ब) संघटना विकास आंतर निरसनांचे प्रवर्गीकरण कसे करता येईल याचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

- अ) 'समूह बांधणीतील परस्परावलंबन' कृती, आणि 'प्रशंसा व आस्था' कृती स्पष्ट करा.
- ब) रचनात्मक आंतरनिरसने म्हणून स्वयं – व्यवस्थापित समूह आणि गुणवत्ता – मंडळे यांचे वर्णन करा.

- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे साधारण 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
- अ) संघटनाविकास – आंतरनिरसन म्हणून ‘संघटना विकास जाळी’ चे वर्णन करा.
- ब) संघटनाविकासाची – आंतरनिरसने म्हणून धोरणात्मक व्यवस्थापन कृती आणि सर्वेक्षण प्रतिभरण पद्धती स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5)** कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी साधारण 250 शब्दांत टीपा लिहा: [10]
- अ) संघटनाविकासाचा समष्टी – सिद्धांत
- ब) भारतीय संघटनांमधील संघटनाविकासाची आंतरनिरसने
- क) भूमिका – विश्लेषण तंत्र
- ड) प्रशिक्षक आणि गुरू

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3549

[Total No. of Pages : 4

[5108]-4006

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

PSYCHOLOGY

EP - 430 : Guidance and Career Counselling
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) *Waht is career counselling? Explain the various stages of career counselling.*
- b) *Discuss in detail the present trends and future direction of career counselling.*

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) *Explain Holland's theory of vocational personality and work environment.*
- b) *Discuss Bandura's social learning approach with suitable examples.*

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) *Explain different factors of career counselling of school setting.*
- b) *Explain the different dimensions of career counselling at higher education level.*

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) *Explain the changing nature of world of work with examples.*
- b) *Discuss the role of a counsellor in nonschool setting.*

P.T.O

Q5) Answer any two in 250 words :

[10]

- a) Relation between career and shell literacy.
- b) Verbal persuasion
- c) Difference between individual and group counselling.
- d) Guidelines for school counselling programme in general.

Total No. of Questions : 5]

P3549

[5108]-4006

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

PSYCHOLOGY

EP - 430 : Guidance and Career Counselling

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) करिअर समूपदेशन म्हणजे काय? करिअर समूपदेशनातील विविध पायऱ्या स्पष्ट करा.
ब) करिअर समूपदेशनातील सद्य प्रवाह व भविष्यातील दिशा यांवर सविस्तर चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) हॉलंड यांचा व्यावसायिक व्यक्तिमत्व व कार्यवातावरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) बांडूरा यांचा सामाजिक अध्ययन दृष्टीकोनाची योग्य उदाहरणांसह चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) शालेय क्षेत्रातील करिअर समूपदेशनाचे विविध घटक स्पष्ट करा.
ब) उच्च शिक्षण स्तरावरील करिअर समूपदेशनाच्या विविध मिती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) कार्यजगाताचे बदलते स्वरूप उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
ब) शाळाबाह्य क्षेत्रातील समूपदेशकाची भूमिका यावर चर्चा करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) करिअर व कौशल्य साक्षरता यांतील संबंध
- ब) शाब्दिक पाठपुरावा
- क) वैयक्तिक व समूह समूपदेशनातील फरक
- ड) शालेय समूपदेशन कार्यक्रमासाठी सामान्यतः मार्गदर्शक तत्वे.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3550

[Total No. of Pages : 4

[5108]-4007

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

PSYCHOLOGY

EP - 431 : Areas of Counselling

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Explain the concept of learning disability. Describe the characteristics and causes of learning disability.
- b) Define mental retardation. Discuss the causes and treatment of mental retardation.

Q2) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Discuss the need and importance for women counselling.
- b) What is family counselling. Illustrate various techniques used in family counselling.

Q3) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) What is PTSD? How counselling can be useful in treating PTSD.
- b) Describe pre-test & post-test counselling for HIV/AIDS.

Q4) Answer any one in 500 words: **[10]**

- a) Describe the types of occupational stress. Discuss the intervention strategies applied in overcoming the occupational stress.
- b) Explain the nature of sports anxiety. Discuss the effects of anxiety on sports performance.

P.T.O

Q5) Answer any two in 250 words :

[10]

- a) Characteristics of emotionally disturbed children.
- b) Factors in selecting a mate.
- c) Handling of para suicide.
- d) Old age adjustment strategies.

Total No. of Questions : 5]

P3550

[5108]-4007

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

PSYCHOLOGY

EP - 431 : Areas of Counselling

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) 'अध्ययन अक्षमता' ही संकल्पना स्पष्ट करा. अध्ययन अक्षमतेची कारणे व वैशिष्ट्ये वर्णन करा.
ब) मतिमंदत्वाची व्याख्या द्या. मतिमंदत्वाची कारणे व त्यावरील उपचार यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) 'स्त्रियांच्या समुपदेशनाची गरज आणि महत्व' याची चर्चा करा.
ब) कौटुंबिक समुपदेशन म्हणजे काय? कुटुंब समुपदेशनातील विविध तंत्रे सोदाहरण स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) PTSD म्हणजे काय? PTSD च्या उपचारांमध्ये समुपदेशनाचा कसा उपयोग होतो?
ब) HIV/AIDS साठीचे पूर्व-चाचणी व उत्तर-चाचणी समुपदेशन वर्णन करा.
- प्रश्न 4)** कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [10]
अ) व्यावसायिक ताणाचे प्रकार वर्णन करा. व्यावसायिक ताणावर मात करण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या उपाययोजनाची चर्चा करा.
ब) क्रिडाविषयक चिंतेचे स्वरूप स्पष्ट करा. क्रिडा निर्वर्तनावर होणाऱ्या चिंतेच्या परिणामाचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) भावनिकदृष्ट्या अस्वस्थ बालकांची वैशिष्ट्ये
- ब) जोडीदाराच्या निवडीतील घटक
- क) पॅरासुसाईड -समुपदेशन
- ड) वार्धक्यकालीन समायोजनाच्या पध्दती

